

Trudna sztuka rządzenia. Polityka

Materiał zawiera trzy teksty źródłowe, na podstawie których uczniowie mają się zastanowić, co oznacza pojęcie *polityka*. Do materiału dołączona jest infografika przedstawiająca dwie postacie stojące przy mównicy, które są rozdzielone miejscem na uzupełnienie skojarzeń związanych z polityką.

Materiał zawiera zdjęcie przedstawiające salę obrad plenarnych Rady Europy oraz cele sformułowane w języku ucznia związane z zasadami komunikacji, konfliktami społecznymi, polityką, etyką i społeczeństwem.

Materiał zawiera różne definicje polityki oraz ćwiczenie polegające na porównaniu własnej pracy na temat polityki z przedstawionymi definicjami. Materiał zawiera także schemat przedstawiający różne funkcje polityki.

Materiał zawiera opis trzech negocjacji politycznych, które zmieniły historię Polski. Opis dotyczy rozmów władz komunistycznych z robotnikami w 1980 r., obrad Okrągłego Stołu z 1989 r., podpisania traktatu o przystąpieniu do Unii Europejskiej z 2004 r. Materiał został zilustrowany zdjęciem przedstawiającym ratyfikowanie Porozumień Sierpniowych z 1980 r. Materiał dodatkowo do wykorzystania na lekcjach historii.

Materiał zawiera definicję *etyki* oraz opis jej związku z polityką. Uzupełnieniem materiału jest schemat w postaci dwóch strzałek, które przedstawiają stanowiska dotyczące tego, co jest podstawą działalności politycznej.

Materiał zawiera zestaw trzech ćwiczeń. Pierwsze dwa dotyczą konfliktu między polityką a etyką, a trzecie etycznej oceny zachowania na podstawie przeczytanego tekstu źródłowego.

Materiał zawiera opis zjawiska władzy oraz następujące definicje środków wykorzystywanych w celu skłaniania ludzi do posłuszeństwa: *autorytet*, *perswazja*, *manipulacja*, *przymus*, *przemoc*.

Materiał zawiera zasady dobrej dyskusji oraz instrukcję dotyczącą przygotowania się do dyskusji na temat "Tylko surowy nauczyciel może pomóc uczniom odnieść sukces edukacyjny".

Materiał zawiera informacje na temat złożoności sfer polityki, literaturę uzupełniającą oraz dwa zadania interaktywne. Pierwsze z nich polega na połączeniu pojęć związanych ze sprawowaniem władzy z prawidłowymi sytuacjami, które one przedstawiają, a drugie na prawidłowym zaznaczeniu definicji nepotyzmu.

Bibliografia:

- Źródło: *Wizyta ministra Siemonika w Belgradzie*, dostępny w internecie: <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/8218?t=Wizyta-ministra-Siemoniaka-w-Belgradzie>.

Trudna sztuka rządzenia. Polityka

Obrady Rady Europy

Źródło: PPCOE, licencja: CC BY-SA 3.0.

Polecenie 1

Wykonaj zadanie, pracując w kilkuosobowych grupach.

Wyjaśnij, co oznacza pojęcie *polityka*.

Zapisz swoje skojarzenia w postaci krótkich haseł. Przedstaw wnioski pozostałej części klasy.

Dokończ zdanie, używając różnych przykładów i haseł: Uważam, że polityka to....

UWAGA: Nie oceniaj. Nie używaj określeń emocjonalnych.

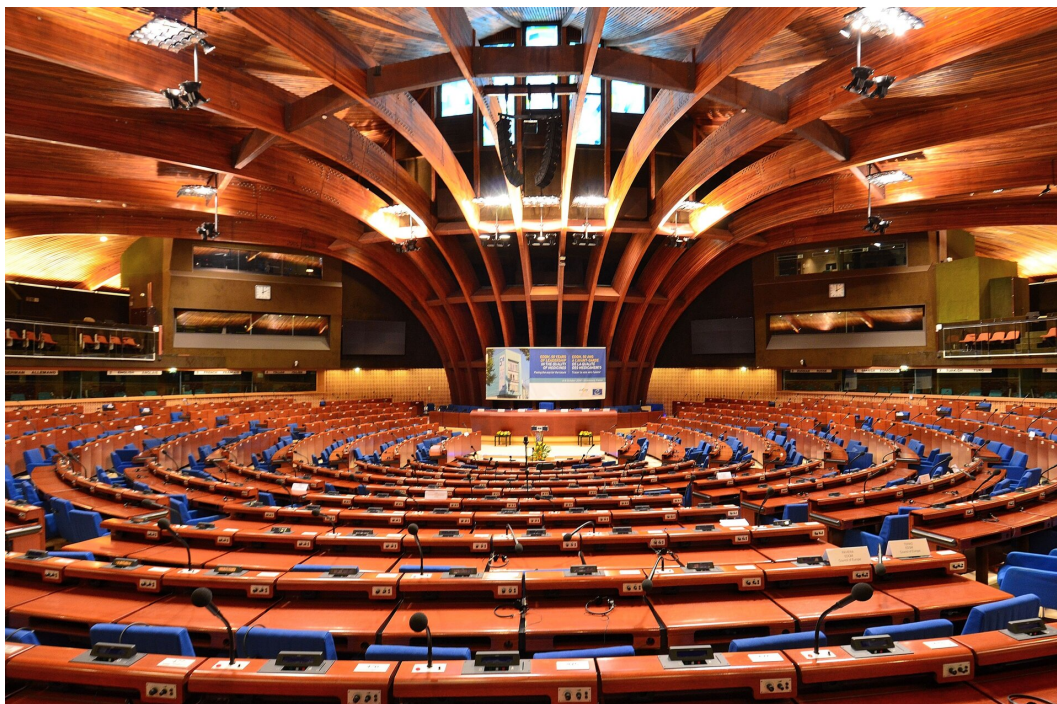
Uważam, że polityka to...

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Trudna sztuka rządzenia. Polityka

Sala obrad plenarnych Rady Europy

Źródło: Adrian Grycuk, licencja: CC BY-SA 3.0.

Co potrafię?

- zastosować zasady prawidłowej komunikacji w grupie;
- wymienić sposoby rozwiązywania konfliktów społecznych;
- porównać i zanalizować dane przedstawione w prostych tabelach i na wykresach.

Nauczysz się

- poznawać różne sposoby rozumienia pojęcia *polityka*;
- opisywać relacje między polityką i etyką;
- wskazywać sposoby oddziaływania władzy na społeczeństwo.

Pojęcie i funkcje polityki

Nie istnieje jedna, powszechnie uznana definicja **polityki**. Wśród najczęściej stosowanych jej określeń można wyróżnić następujące:

- świadome, zorganizowane działania zmierzające do zdobycia i sprawowania władzy politycznej;
- sztuka rządzenia społeczeństwem i państwem;
- proces podejmowania decyzji realizujących potrzeby i wartości społeczeństwa, grup społecznych oraz jednostek;
- proces rozwiązywania konfliktów, w którym wykorzystuje się trzy podstawowe sposoby: współpracę, walkę i kompromisy;

- sfera działalności publicznej organów (instytucji) państwa, partii politycznych, organizacji społecznych i jednostek – obywateli.

Polecenie 2

Porównaj podane definicje polityki ze sobą. Wymień, występujące podobieństwa i różnice.

Wybrane funkcje polityki

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Negocjacje, które zmieniły najnowszą historię Polski

Negocjacje są jedną z metod pokojowego rozstrzygania konfliktów społecznych i osiągania celów politycznych.

1980

Ratyfikowanie porozumień sierpniowych w Szczecinie

Źródło: Stefan Cieślak, licencja: CC BY 3.0.

Stocznia Gdańska - sierpień 1980 r.

Rozmowy przedstawicieli władz komunistycznych z protestującymi robotnikami.

Negocjacje przewodził: **Lech Wałęsa**, reprezentujący strajkujących robotników, i wicepremier Mieczysław Jagielski, przedstawiciel rządu.

1989

Obrady Okrągłego Stołu trwające od 6 lutego do 5 kwietnia 1989 r.

Negocjacje prowadzone przez przedstawicieli władz komunistycznych, opozycji i Kościoła katolickiego, które zapoczątkowały przemiany ustrojowe w Polsce.

2004

Podpisanie Traktatu o przystąpieniu Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej

(Ateny, 16 kwietnia 2003 r.).

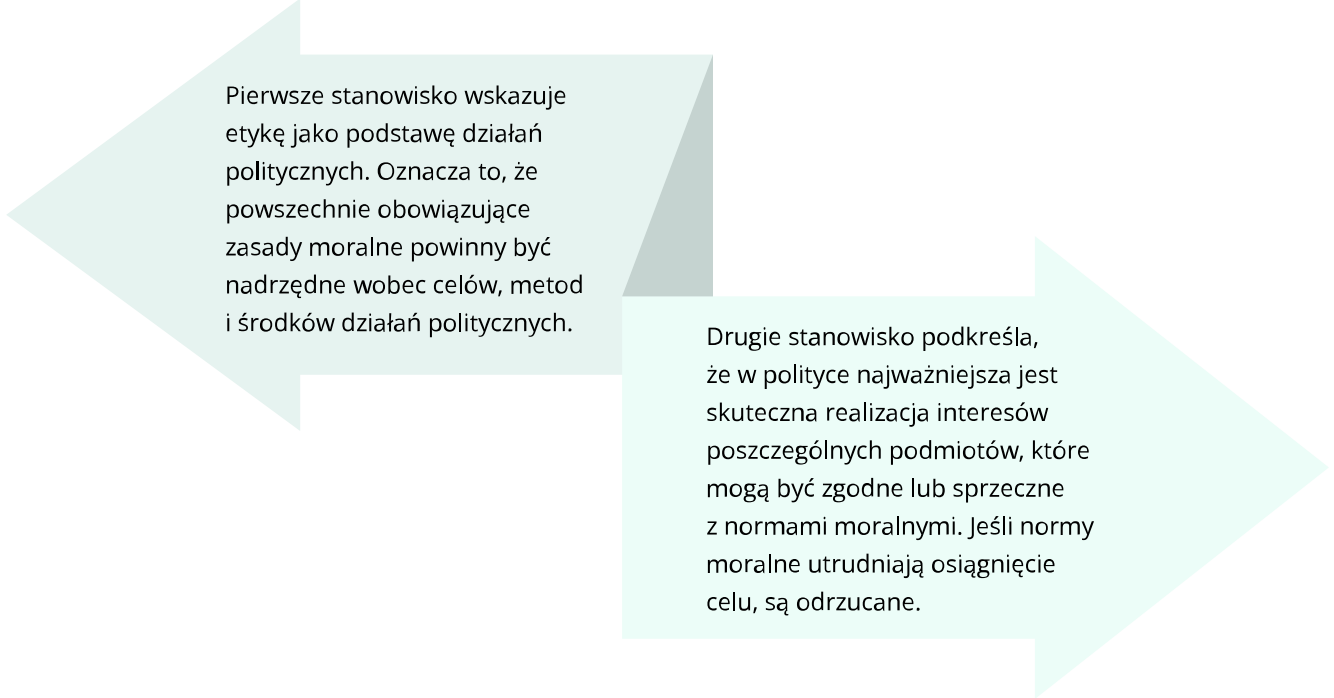
Dokument podpisują: premier Leszek Miller i minister spraw zagranicznych Włodzimierz Cimoszewicz. Sygnowanie traktatu zamykało wieloletni proces negocjacji. Na mocy tego traktatu **1 maja 2004 r.** Polska stała się członkiem Unii Europejskiej.

Polityka i etyka

Definicja: etyka

wskazuje wzorce dobrych zachowań ludzkich oraz formułuje zasady ich realizacji; treść norm i ocen moralnych związana jest z historycznym rozwojem społeczeństw; w kolejnych epokach ulegała mniejszym lub większym przekształceniom; przykładem jest zmiana stosunku do niewolnictwa, dyskryminacji rasowej, stosowania przemocy w relacjach międzyludzkich czy zakresu władzy i odpowiedzialności rządzących

W trwającym od starożytności sporze o rolę etyki w życiu politycznym można dostrzec dwa zasadnicze stanowiska:

Pierwsze stanowisko wskazuje etykę jako podstawę działań politycznych. Oznacza to, że powszechnie obowiązujące zasady moralne powinny być nadrzędne wobec celów, metod i środków działań politycznych.

Drugie stanowisko podkreśla, że w polityce najważniejsza jest skuteczna realizacja interesów poszczególnych podmiotów, które mogą być zgodne lub sprzeczne z normami moralnymi. Jeśli normy moralne utrudniają osiągnięcie celu, są odrzucane.

Rola etyki w polityce

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Każdy, kto podejmuje działania polityczne, stoi więc przed ważnymi dylematami, koniecznością odpowiedzi na następujące pytania:

- Co jest dobre dla państwa i społeczeństwa?
- Czy dobro państwa usprawiedliwia niemoralne działania?
- Czy można łamać normy moralne za cenę skutecznego osiągnięcia celów?
- Czy można mówić o dobru państwa, jeżeli zrezygnuje się z kryteriów moralnych?

Bez względu na toczące się spory, etyka jest ważnym czynnikiem warunkującym politykę. Ludzie zawsze oceniali działania polityczne nie tylko ze względu na ich skuteczność, ale też moralną wartość. Państwa, partie polityczne, ruchy społeczne, przywódcy, zwykli ludzie odwołują się do różnych – świeckich i religijnych – koncepcji etycznych. Może to prowadzić do odmiennych wizji tego, co jest najlepsze dla całego społeczeństwa i państwa, a tym samym do poważnych konfliktów politycznych.

Jeśli chcesz wiedzieć więcej

Ćwiczenie 1

Wyjaśnij, na czym polega konflikt między polityką a etyką.

Polecenie 3

Przedstaw przykłady historyczne lub literackie, obrazujące konflikty między polityką a etyką. Wyjaśnij, jaka była istota tych konfliktów.

Ćwiczenie 2

Przeczytaj poniższy tekst. Na jego podstawie oceń, czy Adam postępuje etycznie. Odpowiedź uzasadnij.

Adam jest ojcem dwóch dorosłych córek, członkiem licznej, wspierającej się rodziny. Od dwóch lat sprawuje ważną funkcję publiczną - jest posłem na sejm. Adam zatrudnia w biurze poselskim dwóch członków rodziny: kuzyna, który od wielu lat nie mógł znaleźć pracy, i starszą córkę, studentkę. Kuzyn nie ma potrzebnych kwalifikacji do wykonywania powierzonej mu pracy, ale Adam bardzo go lubi i wie, że chłopak jest w trudnej sytuacji materialnej. Adam wykorzystał również swoje polityczne znajomości do rozwiązania problemów z brakiem pracy kilku swoich dalszych krewnych.

Jeśli chcesz wiedzieć więcej

Władza

W każdej zbiorowości, grupie, organizacji czy instytucji społecznej występuje zjawisko władzy. Z władzą mamy do czynienia w szkole i partii politycznej, rodzinie i państwie, grupie rówieśniczej i organizacji międzynarodowej, przedsiębiorstwie i wojsku. Jest ona koniecznym elementem regulującym życie społeczne, a tym samym jest ważnym elementem polityki, funkcjonowania państwa.

Władza to:

- system relacji społecznych;
- prawo do rządzenia, np. państwem;
- organy i instytucje rządzące podejmujące kluczowe decyzje, np. w państwie.

Sprawujący władzę skłaniają ludzi do posłuszeństwa, wykorzystując różne środki.

Definicja: autorytet

zdolność kierowania ludźmi bez odwoływania się do przymusu i przemocy; ludzie dobrowolnie podporządkowują się osobie sprawującej władzę, gdyż darzą ją szacunkiem, podziwem i uznaniem

Definicja: perswazja

przekonywanie ludzi do przyjęcia pewnych poglądów, ocen, wartości oraz podjęcia odpowiednich zachowań; oddziaływania te mogą mieć charakter bezpośredni, np. osobiste spotkanie polityka z wyborcami, bądź pośredni, np. wystąpienie telewizyjne czy radiowe

Definicja: manipulacja

niejawne lub częściowo skryte wpływanie na poglądy, uczucia i zachowania ludzi; manipulator może ukrywać prawdziwe zamiary, metody czy skutki realizowanego przez siebie działania; swoje cele nierzadko osiąga za pomocą kłamstw lub przemilczenia

Definicja: przymus

forma oddziaływania odwołująca się do różnego rodzaju kar, stosowanych, gdy ludzie nie wywiązują się właściwie z nałożonych na nich zadań lub odmawiają podporządkowania się decyzjom władzy

Definicja: przemoc

polega na stosowaniu siły fizycznej wobec osób czy grup nierespektujących porządku społecznego i decyzji rządzących; przemoc ma powstrzymać działania niezgodne z obowiązującymi normami i przywrócić posłuszeństwo

Polecenie 4

Wskaż, z jakimi formami władzy spotykasz się w szkole.

INSTRUKCJA DO WYKONANIA ZADANIA

Zanim przystąpicie do dyskusji, zastanówcie się, co oznaczają użyte w temacie określenia:

- SUROWY NAUCZYCIEL
- SUKCES EDUKACYJNY

Aby właściwie przygotować się do dyskusji, należy zastanowić się nad argumentami na rzecz poparcia postawionej w temacie tezy lub jej obalenia (kontrargumentami). Argumenty powinny być zwięzłe, rzeczowe, poparte przykładami.

Pamiętajcie o przestrzeganiu zasad dobrej dyskusji.

TYLKO SUROWY NAUCZYCIEL MOŻE POMÓC UCZNIOM ODNIEŚĆ SUKCES EDUKACYJNY

Ważne!

ZASADY DOBREJ DYSKUSJI

- Słuchaj wypowiedzi innych osób.
- Wyrażaj własne zdanie, formułuj opinie.
- Mów krótko, jasno i na temat. Stosuj przykłady.
- Nie przekrzykuj innych i nie przerywaj im wypowiedzi.
- Nie ulegaj presji, nie daj się zdenerwować i sprowokować.
- Dostosuj formę wypowiedzi do odbiorcy. Inaczej możesz zwracać się do kolegów, inaczej do dorosłych, ale zawsze szanuj swojego rozmówcę.
- Nie odwołuj się do powierzchownych opinii i stereotypów.
- Krytykuj argumenty, a nie osoby, które je wypowiadają.

Podsumowanie

Polityka obejmuje życie całego społeczeństwa. Uczestniczy w niej wiele podmiotów, które mają różne interesy i cele. Złożoność sfery polityki jest przyczyną trudności w sformułowaniu jej jednoznacznej definicji. Nie można dobrze wyjaśnić specyfiki zjawisk i procesów politycznych, jeśli nie weźmiemy pod uwagę ich związków oraz wzajemnych oddziaływań z gospodarką, infrastrukturą społeczeństwa, normami prawnymi, świadomością społeczną czy uznawanymi przez ludzi systemami wartości.

Ćwiczenie 3

Poniżej znajdziesz opis czterech sytuacji dotyczących sprawowania władzy. Połącz sytuacje ze sposobami oddziaływania, które ilustrują.

Krzysztof właśnie otrzymał w swojej firmie tytuł menadżera roku.

Zadecydowały o tym głosy jego podwładnych, którzy oceniają, że odkąd Krzysztof został ich menadżerem, sprawniej i efektywniej pracują, bo ich zwierzchnik jasno określa zadania, a przy tym zawsze służy radą i pomocą.

Na wyjątkowy szacunek – zdaniem pracowników firmy – zasługuje to, że Krzysztof potrafi przyznać się do pomyłki.

Perswazja

Ania udaje się wraz ze swoją małą córeczką do przychodni, bo nadszedł czas podania jej obowiązkowej szczepionki przeciwko polio. Kilku znajomych Ani odmówiło zaszczepienia swoich dzieci i dostało wezwanie do zapłaty grzywny.

Manipulacja

Klasa jest podzielona. Część uczniów chciałaby mieć za przewodniczącego Andrzeja, który ogłosił program walki z nieuczciwym zdobywaniem ocen. Dla pozostałych osób atrakcyjniejsza jest kandydatura Zosi, która za najpilniejsze uważa klasowe zadania związane z obchodami 50-lecia szkoły.

Autorytet

Heliodor X., będąc jeszcze kandydatem na premiera, składał obietnice poprawy warunków zatrudnienia nauczycieli. Tuż po objęciu urzędu doprowadził do redukcji zatrudnienia pracowników oświaty o 20%. Na pytania dziennikarzy o jego wcześniejsze deklaracje cynicznie odpowiada, że tym nauczycielom, którzy ciągle pracują, warunki się polepszyły, ci, którzy już nie pracują, nie

Przymus

są nauczycielami, więc nic im nie jest winien.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 4

Nepotyzm to...

- ☐ przeinaczanie faktów w celu udowodnienia swoich racji.
- ☐ faworyzowanie bliskich osób przy obsadzaniu stanowisk.
- ☐ sposób realizacji wyznaczonych celów politycznych.
- ☐ sposób rozwiązywania konfliktów społecznych.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Literatura uzupełniająca

Wprowadzenie do nauki o państwie i polityce, (red.) B. Szmulik, M. Żmigrodzki.
Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2009.